

DOMKAPITLET FRÅGAR VAD KYRKAN GJORT

Man kan säga, att kapitlet slår in på en ny väg, då den helt enkelt besvarar anmälningarna med att fråga, vad Kyrkan gjort för att motarbeta baptismen. Det blev vice pastor Lindvall, som fick besvara detta spörsmål. Undvikande svarar han först: "Huruvida pastor Lagerlund uppfyllt sin plikt att vårda sig om de vilsefarande, kan jag icke yttra mig." För egen del medger han, att han inte gjort, vad han bort göra — men påpekar samtidigt, att då en person övergått till baptismen, var alla resonemang meningslösa.

Prosten Theolander bifogar en skrivelse, där han berättar, att han vid ett husförhör haft ett långt samtal med Johannes Andersson men att denne inte ändrat mening. Han ifrågasätter, om något kunde göras från prästerskapets sida, "i synnerhet då köttsliga vapen är olämpliga, ja, skadliga". Theolander hade vid denna tid i sina bibelförklaringar sökt möta folkets behov av att få svar på sina frågor. Pastor G. Linnér kom än mer att använda sig av dessa kontaktande bibelsamtal.

BAPTISTERNA INKALLAS TILL FÖRHÖR I ULVSBÄCK

Domkapitlet bestämde nu, att kontraktsprosten Borgardt i Agunnaryd skulle visitera pastoratet. Gustaf Linnér skrev ämbetsberättelsen. Denne framhöll, att långt ifrån hela väckelsen var baptistisk, "utan många av dem var den evangeliska läran tillgiven". Baptisterna var 60 i Hinneryd och tänkte inte bilda av staten erkänd församling.

Vid visitationsstämman den 20 juli 1862 beslöts, att man till följande dag skulle inkalla de ivrigaste anhängarna samt föräldrar till odöpta barn.

De inkallade var Johannes Svensson i Bohult, Carl Bengtsson i Fjärhult, Nils Danielsson i Bohult, Jonas Andersson i Hässlehult, Isak Karlsson i Skinnersböke, A. G. Björkman i Groeryd, sedermera riksdagsman, Patrik Björk i Ekeryd, Stina Andersdotter i Gunnalt samt ledaren Johannes Andersson i Fjärhult.

P. L. Lundberg uppger, att de blev förhörda av sex präster, vilket kan vara sannolikt. Så många präster brukade nämligen deltaga i en visitation.

Vid detta förhör framhöll baptisterna, "att de för sin del ville bekänna Kristus såsom apostlarna förkunnat honom och den första kristna kyrkan bekänt honom, att den heliga skrift bjöd dem gå ut ifrån de otrogna och skiljas från dem, att barndop icke var något dop, emedan barnen inte kunde tro, att värdiga och ovärdiga utan åtskillnad finge begå H. H. Nattvard samt att staten inte beviljade baptisterna tillräcklig religionsfrihet".

Mot kontraktsprostens Borgardts försök "att visa dem det falska, skeva och osanna i deras påstående, läto de icke härav förmå sig att frångå, vad de påstått utan vidhöllo sina meningar, anförde till stöd för dem ställen ur Nya Testamentet, vilka de på sitt sätt tydde. Härjämte ville de låta påskina, att de var utsatta för förföljelser, varpå även deras inkallelse denna gång var ett bevis".

Prosten Borgardt krävde nya åtgärder av domkapitlet men detta uppdrog åt pastor Linnér att söka återföra baptisterna och efter ett halvt år inkomma med uppgift, om de avtagit eller icke. Någon sådan omförmäls icke i kapitlets protokoll. Kyrkan hade härmed givit upp motståndet mot den nya rörelsen.

VÄCKELSEN ORGANISERAS. NYA FRAMGÅNGAR

Som förut nämnts hade den nyevangeliska väckelsen från år 1855 haft förbindelser med Kristianstads Traktatsällskap. I juli 1858 skedde en utbrytning med det radikalare Nordöstra Skånes missionsförening som följd. Åren 1858 och 1859 deltog ombud från Sunnerbo vid denna förenings möten.

Representanter för denna förening var närvarande, då väckelsen erhöi en organisation i Sunnerbo härads missionsförening — bildad i jan. 1859. Den har sedan dess organiserat och bedrivit predikoverksamhet i såväl Hinneryd som Traryd. Regelbundna kvartalsmöten förekom. Sådana hölls i Tansjö 1862 och i Kvarnaholm 1869.

Den baptistiska väckelsen framträdde från början med fast organiserade församlingsbildningar: Issjöa baptistförsamling och Bohults baptistförsamling.

Båda grenarna av folkväckelsen kom att få uppleva framgångar. Så hade baptistförsamlingen i Bohult åren 1866—67 en kraftig väckelse, då baptistpionjären Näs-Per Persson predikade. Han skriver i ett brev i augusti 1867, att väckelsen börjat vid påsken men att den då ännu fortsatte. Nämnda två år döptes resp. 47 och 42 personer. Ny väckelse följde 1877, då församlingen fick 62 nya medlemmar, av vilka 49 döptes och 13 återupptogs. Inom den nyevangeliska rörelsen upplevdes stora väckelser 1871—73, främst i södra Hinneryd. Förkunnare var bl. a. Johannes Wittander, Lars Nilsson och Nils Jönsson d. ä.

VAD SOM SKEDDE

En gammalkyrklig väckelse ena året övergår nästa år i nyevangelisk ledd av lekmän. Två år senare bryter baptismen in i de två tidigare väckelsernas led. Inför nyevangelismen var prästerskapet delat. En del gick in i denna väckelse, andra var lojala, åter andra motståndare. Emot baptis-

men uppträdde såväl kyrka som samhälle på enad front. Det var gamla kollektivistiska institutioner: dop, konfirmation och nattvard, som bröts ut ur den samhälleliga vardagen. Men det var också ett avsteg från den Lutherska läran — ett begrepp som för många var det samma som den kristna tron.

Väckelserörelserna 1855 och 1857 var helt dominerade av lekmän. Den nyevangeliska skyddades av en högreståndsfamilj, medan den baptistiska fick föra sin kamp ensam. Men den senare — och det är ganska märkligt — kom att representera bykollektivet i Fjärhult och Bohult. Då bönderna där inför det på Ulvsbäck församlade prästerskapet försvarade sin tro, så var det inte bara, och kanske inte ens främst, den nya folkrörelsen utan det var den gamla bondegemenskapen — byn var en enhet — som trädde fram. Byn var bliven baptistisk.

NYEVANGELISKA VÄCKELSERÖRELSER I BYGDEN

Sunnerbo härads missionsförening kom att under hela tiden fram till köpingsbildningen som en fri och obunden organisation arbeta för väckelse, söndagsskola och ungdomsverksamhet. Ryd i Hamneda blev centrum för rörelsens verksamhet. Förbindelserna med Nordöstra Skånes Missionsförening var särskilt intima.

VÄNNEBÖKE MISSIONSFÖRENING BILDAS 1883

I Vänneböke byggdes 1878 på ofri tomt ett missionshus. Ägare till detta var från början Sunnerbo härads missionsförening. Men 1883 bildades en missionsförening i Vänneböke. Tomten friköptes, och den nybildade missionsföreningen övertog missionshuset.

Enligt föreningens stadgar från samma år skulle missionshuset användas "till befrämjande av levande kristendom inom orten dels genom predikningar och uppbyggelsesammanskomster i övrigt dels genom söndagsskola och syföreningsverksamhet". Medlem i föreningen kunde bli "varje person — man eller kvinna — som är känd för oförvitlig vandel och till